بخشی از مناسبات بین زن و مرد و آنچه در خانواده رخ می‌دهد و درک متقابل آنها حاصل شکل‌گیری انتظاراتی است که دو فرد نسبت به همدیگر پیدا می‌کنند

بخش دایره آسیب‌ها در روابط زوجین بوده است. برخلاف رویکرد جوامع مدرن، ازدواج در جامعه اسلامی یعنی مسئولیت متقابل که باید با توجه ویژه طرفین همراه باشد. احساس مسئولیت یعنی طرفین با مسئولیت‌پذیری نیازهای یکدیگر را بر نیازهای خود ارجح بدانند تا با همدلی و ایثار مسیر زندگی‌شان را طی کنند. در این فرآیند باید طرفین نیازهای همدیگر را مقدم بر نیاز خود بدانند تا حس مسئولیت‌پذیری متقابل تقویت شود. اگر در زندگی زن و شوهر مطالبه فردی تبدیل به حقوق زوجین شود بسیاری از گره‌ها باز می‌شود. این مسأله تحکیم بخش پیوند خانواده و برقراری هرچه بیشتر آرامش در زندگی زوجین خواهد بود. استحکام خانواده یقینا موجب ثبات و آرامش جامعه خانواده خواهد شد. وظیفه نهادهای جامعه پویایی است و خانواده به عنوان بنیان اجتماع، اگر دچار چالش و ناآرامی باشد نمی‌تواند وظایفش را به خوبی انجام دهد. تکثیر درگیری بین زنان و مردان قطعا جامعه را از وظایف خود تعلیق می‌کند.

آثار ترک مودت بین زن و شوهر صرفا مربوط به آنهاست؟

ترک مودت و رحمت در روابط زوجین تنها به آن دو نفر ضربه نمی‌زند بلکه موجب آسیب به تربیت فرزندان می‌شود. زن و مردی که از محبت متقابل فاصله می‌گیرند موجب تربیت کنشگران منفی اجتماعی خواهند شد. عدم بهره‌مندی فرزندان از رابطه خوب مادر و پدر جامعه را از روند رشد و تعالی باز می‌گذارد. پس رابطه قوی زوجین گرچه در خانواده است اما اثر کلان آن را می‌توان در سیر رشد جامعه دید.

با توجه به اثرات کلان مودت در سخنان شما، این رویکرد چه زمانی اثربخش خواهد بود؟

مودت و رحمت در سیره پیامبر به معنای دوست داشتن و علاقه زوجین از خلق و خوی پیامبر است. در سیره پیامبر همواره ایشان به همسران خود نهایت محبت و مهرورزی را انجام می‌دادند گرچه برخی همسران ایشان از آن خلق و خوی رحمانی دور بودند و بداخلاقی می‌کردند اما پیامبر نسبت به این همسران بدخلق و یا بد زبان نیز بردباری، مهربانی و چشم‌پوشی می‌کردند. یکی از همسران پیامبر در روایتی ایشان را در اوج قله‌های انسانیت تعریف می‌کند و پیامبر را دارنده خلق و خوی رحمانی توصیف می‌کند.

رسول اکرم (ص) و ائمه معصومین(ع) چگونه مسلمانان را به مودت دعوت می‌فرمودند؟

رسول خدا وقتی می‌خواهد در بین مسلمانان مودت و رحمت را تعریف کند، می‌فرماید: هرگاه ایمان مردی زیاد شود، محبتش نسبت به همسرش فزونی می‌گیرد. این یعنی ایمان مرد نسبت به خدا زمانی زیاد می‌شود که محبتش نسبت به زن و فرزند افزایش می‌یابد. پس ما شاهد ارتباط متقابل علاقه به همسر و ایمان به خدا هستیم.

در کنار این روایت امام صادق (ع) می‌فرماید: من گمان نمی‌کنم مردی ایمانش افزون شود و محبتش به همسرش افزون نشود. به تعبیر امام صادق نیز شاهد تکمیل روایت پیامبر هستیم. ایشان در روایتی دیگر تاکید می‌کنند: هرکس محبتش به ما اهل بیت افزوده شود، محبتش به همسرش فراوان خواهد شد. نتیجه ایمان به خدا در علاقه و محبت به همسر متبلور می‌شود. دوستی و عشق به کمالات حقیقی منشا تعالی است و علاقه به همسر در این دسته‌بندی قرار می‌گیرد. پیامبر در همین مورد می‌فرمایند: وقتی زن و مرد با محبت به یکدیگر می‌نگرند خداوند نیز به دیده رحمت به آنها نگاه می‌کند. این یعنی خانواده اساس کمالات انسانی است.

بهتر نیست قدری از اصول حفظ و افزایش عشق و ایثار در زندگی زناشویی صحبت کنیم؟

با توجه به همه معضلات جوامع فردگرای امروزی که مطالبات شخصی همواره حواس خانواده را به بیرون از خود پرت می‌کند، اصولی برای حفظ مودت و رحمت وجود دارد. اصل اول، تغییر در نظام اخلاقی افراد است. این مسأله شامل بسیاری از بایسته‌هایی است که در ساختار کنش‌ها و گرایش‌های افراد وجود دارد. مثلا در زمینه بینش‌ها عملکرد هر انسانی برخاسته از نوع درک او نسبت به زندگی و محیط پیرامونی اوست. درک افراد، موجب کنشگری آنها در خانواده و جامعه است و این تابع دریافت آنها از مسائل پیرامونی و فهم مسائل نظام خانواده در مسیر جهان‌بینی است که با آنها ارتباط می‌گیرد.

> متاسفانه مسأله‌ای که امروزه در میان زنان و مردان به وجود آمده است موضوع کم‌کاری زوجین نسبت به مسئولیت‌هایی است که متوجه آنهاست. این بیشتر بر اساس تفکرات فردگرایانه و خودخواهانه ای است که در جوامع مدرن وجود دارد

تکلیف جهان‌بینی در مراودات زن و مرد چه می‌شود؟

بخشی از مناسبات بین زن و مرد و آنچه در خانواده رخ می‌دهد و درک متقابل آنها حاصل شکل‌گیری انتظاراتی است که دو فرد نسبت به همدیگر پیدا می‌کنند. اما انتظارات خود حاصل جهان‌بینی آنهاست. به همین خاطر اگر رویکرد زن و مرد براصلاح رابطه باشد، باید بینش آنها مبتنی بر نگرش دینی مورد توجه قرار بگیرد و همین‌طور ارزش‌های پذیرفته میان انسان‌ها هم مورد بازخوانی قرار گیرد. ارزش‌ها نقش تعیین‌کننده‌ای در روابط بین زن و مرد دارد که مثلا در حوزه خدمات متقابل درون خانوادگی خودش را نشان می‌دهد. ارزش‌ها اگر براساس خدمتگزاری متقابل بدون چشمداشت و آمیخته با ایثار و عشق باشد روند اصلاح در روابط طرفین را تسریع خواهد کرد. در این میدان کار و تلاش مرد برای حفظ خانواده جهاد فی سبیل ا... تعریف می‌شود بر این اساس خدمت به همسر بسیار ارزشمند جلوه می‌کند. در سیره امام باقر(علیه السلام) آمده است که یکی از اصحاب ایشان را در حال سختکوشی و کار سخت دیدند، از ایشان پرسیدند اگر در این حالت از دنیا بروید پاسخ خدا را چه خواهید داد؟ امام باقر(علیه السلام) فرمودند در این حالت اگر از دنیا بروم خداوند را حین جهاد فی سبیل ا... ملاقات خواهم کرد.

پس اگر بینش زوجین اصلاح شود اتفاقات مثبتی رقم می‌خورد؟

اگر این بینش در همه خانواده ایجاد شود قطعا شاهد افزایش همدلی و رابطه براساس رحمت و مودت بین زن و مرد خواهیم بود. بینش آخرت‌گرایی، ساده زیستی در مقابل دنیاگرایی و تجمل‌طلبی قرار می‌گیرد. قرار گرفتن زوجین در این جهتگیری‌ها می‌تواند روابط آنها را تنظیم کند و موجب شکل‌گیری رفتارهای بعدی شود. اگر قرار است ما رابطه درست براساس مودت و رحمت داشته باشیم، تصحیح بینش‌ها و تقویت ارزش‌های انسانی و دینی در نظام خانواده می‌تواند بسیاری از مشکلات و معضلاتی که امروزه خانواده‌های دنیای مدرن با آن مواجه هستم مثل دنیاگرایی تحملی و مواردی از این دست را حل و بسیاری از اختلافات را رفع کند.

اهمیت نقش گفت‌وگو در تقویت یا افول روابط زن و شوهر

یکی از مسائلی که در همین حوزه قابل بحث است تصحیح ارتباطات زبانی میان زن و شوهر است. بسیاری از مشکلاتی که بین همسران پیش می‌آید از عدم موفقیت آنها در برقرار رابطه کلامی مبتنی بر ثبات اخلاقی، ادبیات صحیح و کیفیت درک محتویات مفاهیم و کلمات است. زبان گزنده آثار بسیار سختی بر روابط میان زن و شوهر دارد.

همان‌طور که در آموزه‌های معصومان آمده است که مدارا ارتقاءدهنده روابط اجتماعی است، هیچ چیز بدتر از خشونت و درشتی موجب معیوب کردن روابط نمی‌شود.

این مسأله تا آنجا مورد توجه قرار گرفته است که پیامبر(ص) وقتی یکی از اصحاب بزرگ خود را درون قبر می‌گذاشت و حتی عبای خود را بر جنازه او قرار می‌دهد، وقتی مادر آن صحابی به جنازه فرزندش بشارت بهشت می‌دهد، نبی‌اکرم(ص) خطاب به آن مادر می‌فرمایند: در کار خدا به طور جزم سخن نگو که پسرت در فشار قبر است. اصحاب تعجب کردند زیرا آن فرد مجاهد بود. پیامبر پاسخ دادند: او با خانواده خود در منزل بداخلاق بوده است و به این مهم اشاره می‌کند. پیامبر خشونت گفتاری و رفتاری را مورد مزمت قرار می‌دهد و تاکید می‌کند بدترین مردان شما کسی است که اهل تهمت زدن، بداخلاق و بد زبان و دشنام‌گوست. این نشان‌دهنده آن است همه افراد در منزل و کنار همسر باید اخلاق داشته باشند که اگر چنین اتفاقی رخ ندهد عاقبت بدی در انتظارش خواهد بود. ایشان تاکید دارند بهترین افراد امت کسانی هستند که در خانواده اهل گستاخی نیستند. تاکید پیامبر در روابط زوجین بر مدارا، چشم‌پوشی، دوری از تندی و گستاخی است.